

Managementul afecțiunilor chirurgicale oro-maxilo-faciale

Sub redacția:
Alexandru Bucur
Grigore Băciuț
Mihai Surpățeanu

EDITURA DIDACTICĂ ȘI PEDAGOGICĂ, R.A.

2012

CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

- Nicolae Gănuță
- Emil Urtilă
- Alexandru Rotaru
- Maria Voroneanu
- Carmen Vicol
- Dan Gogălniceanu

AUTORI

Alexandru Bucur

(U.M.F. C. Davila, București)

Grigore Băciuț

(U.M.F. I. Hațieganu, Cluj-Napoca)

Mihaela Băciuț

(U.M.F. I. Hațieganu, Cluj-Napoca)

Lucia Hurubeanu

(U.M.F. I. Hațieganu, Cluj-Napoca)

Adrian Creangă

(Universitatea Ovidius, Constanța)

Mihai Surpățeanu

(U.M.F., Craiova)

Emilia Ianeș

(U.M.F. V. Babeș, Timișoara)

Marius Pricop

(U.M.F. V. Babeș, Timișoara)

Kovacs Dezideriu

(U.M.F., Târgu Mureș)

Mihai Constantin

(U.M.F. Gr. T. Popa, Iași)

Eugenia Popescu

(U.M.F. Gr. T. Popa, Iași)

Constantin Romanul

(F.M.F., Oradea)

Octavian Dincă

(U.M.F. C. Davila, București)

Horațiu Rotaru

(U.M.F. I. Hațieganu, Cluj-Napoca)

Florin Urtilă

(U.M.F. V. Babeș, Timișoara)

Iuliu Moldovan

(U.M.F. I. Hațieganu, Cluj-Napoca)

Cristian Dinu

(U.M.F. I. Hațieganu, Cluj-Napoca)

Tiberiu Niță

(U.M.F. C. Davila, București)

Simion Bran

(U.M.F. I. Hațieganu, Cluj-Napoca)

Galina Pascova

(U.M.F., Craiova)

Adrian Carmen

(U.M.F., Craiova)

Mihai Bogdan Bucur

(U.M.F. C. Davila, București)

Cristian Vlădan

(U.M.F. C. Davila, București)

Horia Ionescu

(U.M.F. C. Davila, București)

Liliana Moraru

(Universitatea T. Maiorescu, București)

FOREWORD

“Management of the Surgical Oral and Maxillofacial Diseases” sets out the latest concepts of oral and maxillofacial pathology in a convenient and logical format.

Identification and treatment of oral and maxillofacial diseases is facilitated by its clear clinical orientation, organised into disease classifications, descriptions, and photographs.

Correlations are also given, which not only helps in the understanding of disease processes, but also constitutes an invaluable aid in clinical diagnosis and patient management by providing links between the didactic aspects of oral pathology and practical considerations.

The use of differential diagnostic considerations in this book contributes to improving diagnostic skills. The development of a differential diagnosis is an effective teaching tool with considerable value in daily practice as it may prevent needless delay or haste in treatment by avoiding unnecessary laboratory tests and medical consultations.

Moreover, once a differential diagnosis has been made, the outcome is a more rationale approach to biopsy and treatment. The book further distinguishes itself by the clinical overview provided at the beginning.

The Authors and Coordinators are renowned Romanian surgeons.

This book is a valuable reference for oro-maxillo-facial surgeons, dento-alveolar surgeons and odontostomatologists.

It provides a unique insight into the thought process of creative surgeons, and gives an excellent illustration of the current state of the art in the treatment of oro-maxillo-facial diseases.

Prof. Dr. Luigi C. Clauser, MD, DMD, PhD, FEBOMFS

Past President EACMFS

Director and Chief

Unit of Cranio-Maxillo-Facial Surgery

Center for Orbital Pathology & Surgery

St. Anna Hospital, FERRARA, Italy

NOTA AUTORILOR

Ultimele decenii au adus progrese surprinzătoare în medicină, Chirurgia Oro-Maxilo-Facială reprezentând una dintre specialitățile cu cea mai mare dinamică în acest sens, ea beneficiind de apariția unor mijloace complexe de investigație, precum și a unor metode minim invazive care tind să schimbe abordările diagnostice și terapeutice.

Deși tratatele medicale devin din ce în ce mai voluminoase, încercând în același timp să rămână în pas cu noutățile, acestea nu reușesc – de multe ori – să satisfacă nevoia de informare generală, rapid accesibilă, asupra stadiului în care se află practica și știința medicală. În aceste condiții, apariția lucrării *Managementul afecțiunilor chirurgicale Oro-Maxilo-Faciale* reprezintă un eveniment în literatura medicală românească, un punct de referință, prin modul modern de abordare – care încearcă imprimarea raționamentului medical în practica de zi cu zi.

Volumul, fundamentat științific și cu un pronunțat caracter aplicativ, reprezintă rezultatul unei munci de echipă, al unei activități academice deosebite, dar și al unei experiențe clinice – cu mii de ore sub lampa de operație – care poartă amprenta actualilor conducători de școală – Alexandru Bucur, Grigore Băciuț și Mihai Surpățeanu.

Cartea reprezintă un demers cu multiple valențe disciplinare, pe care autorii îl transformă într-o lucrare de larg interes medical. Rezultat al experienței trăite la catedră, în clinică și în sala de operații, lucrarea este scrisă cu maximă acuratețe, ceea ce denotă valoarea ei de sinteză și de actualitate. Prin caracterul său unitar și interdisciplinar, cartea se adresează în special rezidenților și specialiștilor în chirurgia oro-maxilo-facială și dento-alveolară, dar poate constitui și un îndreptar util pentru medicii din alte specialități de graniță.

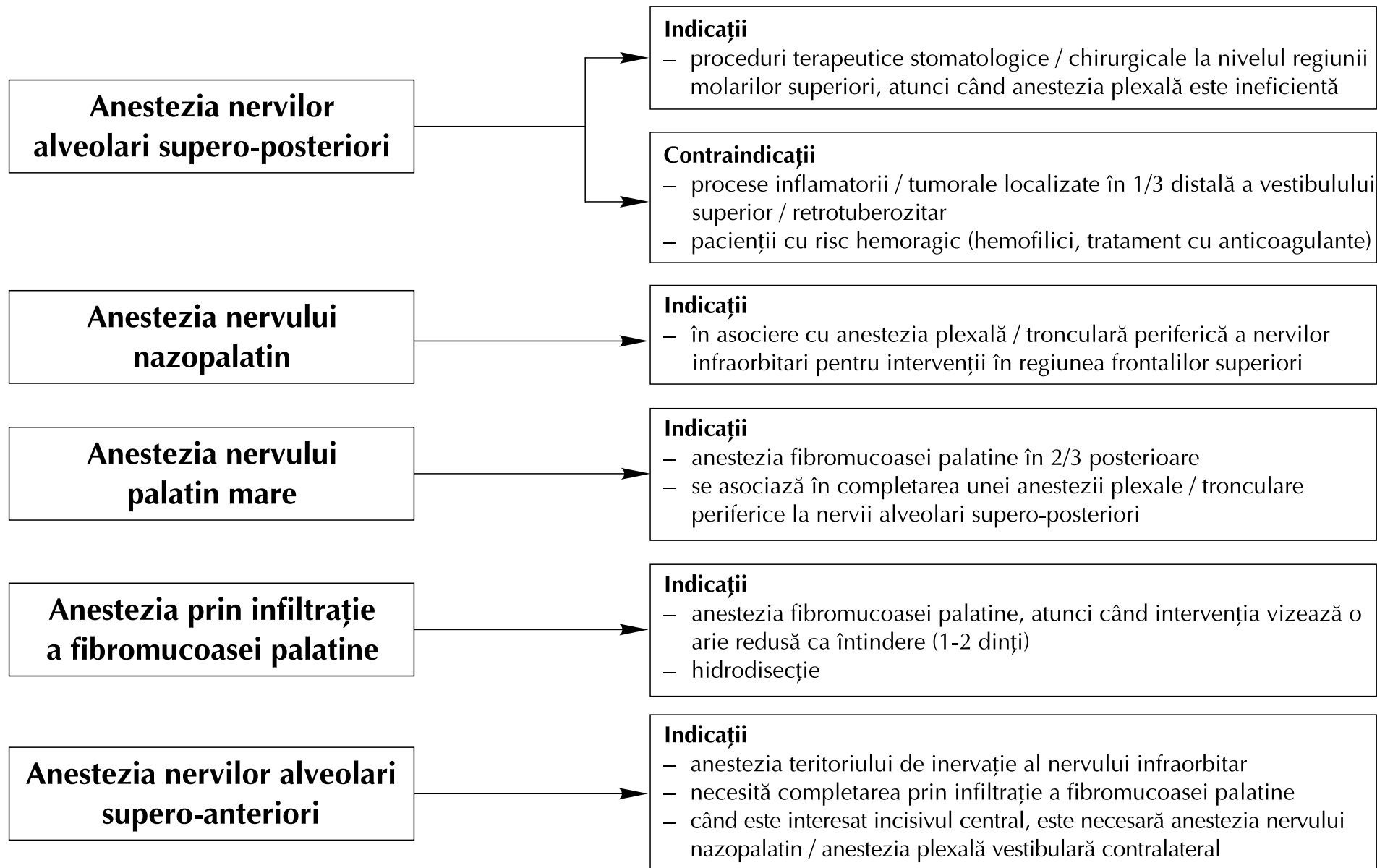
Manualul, conceput în stil european, este ușor de parcurs, sistematizat didactic, pentru fiecare temă abordată noțiunile teoretice fiind dublate de scheme de algoritm diagnostic și terapeutic care facilitează urmărirea lor.

În noianul de informații publicate în domeniul medical, această lucrare nu reprezintă poate mai mult decât o picătură de apă într-un ocean; avem totuși speranța că această picătură de apă, prin claritatea sa, poate reprezenta un element esențial în stabilirea cu rapiditate și ușurință a ceea ce trebuie să facem – uneori – contracronometru.

Nu în ultimul rând, adresăm mulțumiri Editurii Didactice și Pedagogice, pentru excelenta colaborare, înțelegere și operativitate manifestate cu prilejul publicării acestei lucrări.

Prof. dr. Alexandru Bucur – U.M.F. *Carol Davila*, București
Prof. dr. Grigore Băciuț – U.M.F. *Iuliu Hațieganu*, Cluj-Napoca
Prof. dr. Mihai Surpățeanu – U.M.F., Craiova

ANESTEZIA TRONCULARĂ PERIFERICĂ LA MAXILAR

ANESTEZIA TRONCULARĂ PERIFERICĂ LA MANDIBULĂ

Anestezia nervului alveolar inferior (anestezia la *spina Spix*)

Indicații

- intervenții asupra osului, a dinților, a gingivomucoasei vestibulare pe o hemiarcadă, precum și a părților moi labio-mentoniere, cu excepția ariei inervate de nervul bucal

Anestezia nervului bucal

Indicații

- anestezie de completare pentru mucoasa gingivoalveolară vestibulară situată distal de gaura mentonieră

Anestezia nervului lingual în planșeul bucal

Indicații

- intervenții chirurgicale asupra hemiplanșeului bucal, a jumătății limbii și a mucoasei gingivo-alveolare linguale homolaterale

Anestezia nervului mentonier și incisiv

Indicații

- intervenții chirurgicale labio-mentoniere când anestezia locală prin infiltrație deformează regiunea
- completare a anesteziei nervului alveolar inferior contralateral, când se efectuează proceduri terapeutice la nivelul liniei mediane

Anestezia nervului maseterin

Indicații

- prezența trismusului

Anestezia simultană

Indicații

- intervenții chirurgicale pe arcada inferioară

TRATAMENTUL CHIRURGICAL PREPROTETIC AL SUBSTRATULUI OSOS

A. DEFECTE CU EXCES DE SUBSTANȚĂ OSOASĂ

Egresiunea dentară

Reprezintă o situație clinică des întâlnită la pacienții cu creastă alveolară antagonistă edentată terminal pentru o lungă perioadă.

Proces alveolar edentat neregulat

În cazul unui proces alveolar edentat neregulat (cu exostoze), cât și în cazul unei creste alveolare ascuțite (în „lamă de cuțit”) este necesară remodelarea suportului osos, în vederea protezării mobile.

Creasta oblică internă ascuțită

O creastă oblică internă ascuțită, acoperită de o mucoasă subțire, pe care se inserează fibrele m. milohioidian, este unul dintre factorii care fac imposibilă aplicarea unei proteze mobile mandibulare.

Apofizele genii hipertrofice

Atrofia accentuată a crestei alveolare mandibulare produce în zona frontală probleme asemănătoare cu cele date de o creastă oblică internă ascuțită, deosebirea fiind dată de localizarea simptomatologiei. Pe apofizele genii superioare se inserează mm. geniogloși și, de aceea, dispariția șanțului pelvi-mandibular face imposibilă adaptarea periferică a protezei mobile în această zonă.

Spina nazală anterioară accentuată

Apare, de obicei, după o resorbție marcată a crestei alveolare în regiunea frontală superioară, aceasta producând dificultăți în adaptarea marginală a protezei totale.

Șanțul retro-tuberozitar cu adâncime redusă

Rezultă prin atrofia osoasă accentuată, cu afectarea închiderii marginale posterioare a protezei totale maxilare.

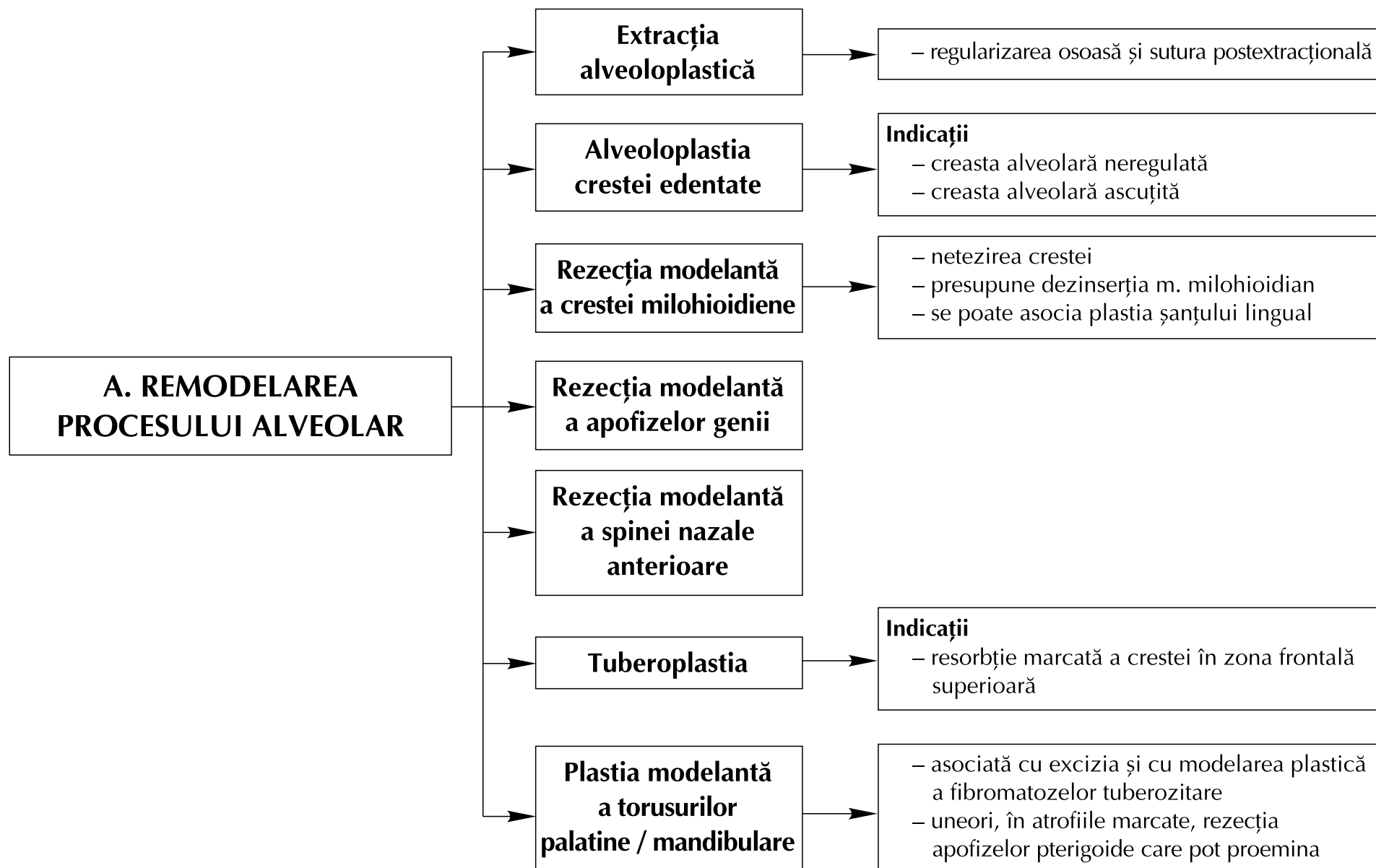
Torusul palatin

Este localizat pe linia mediană, la nivelul palatului, etiologia sa fiind necunoscută. Are o creștere dimensională progresivă, asimptomatică, fiind acoperit de cele mai multe ori de o mucoasă normală. Forma și volumul torusurilor sunt variabile. Când prezența torusului nu permite stabilitatea unei lucrări protetice mobile, este necesar tratamentul chirurgical.

Torusul mandibular

Este localizat pe versantul lingual al procesului alveolar mandibular, uni- sau bilateral, în zona canin-premolar. Torusurile au o creștere lentă, asimptomatică, și de obicei la pacienții edentați total se indică rezecția modelantă, pentru a permite inserarea unei proteze mobile și a evita apariția leziunilor de decubit.

TRATAMENTUL CHIRURGICAL PREPROTETIC AL SUBSTRATULUI OSOS

TRATAMENTUL CHIRURGICAL PREPROTETIC AL SUBSTRATULUI OSOS

B. MĂRIREA OFERTEI OSOASE

Există anumite situații care implică deficit osos, malocluzie verticală sau sagitală și / sau deformații ale părților moi, care contraindică inserția implanturilor orale.

Factorii etiologici pot fi:

- resorbția osoasă postextractională
- parodontopatia marginală cronică, cu atrofie osoasă
- defecte posttraumatice
- defecte osoase maxilare după extirpări tumorale
- malformații congenitale sau de dezvoltare
- anomalii anatomice legate de sinusul maxilar sau de canalul mandibular și de nervul alveolar inferior.

Resorbția osoasă postextractională reprezintă situația clinică cea mai des întâlnită. Procesul se desfășoară mai rapid la maxilar și mai lent și inegal la mandibulă.

Toate aceste zone osoase, mai puțin zona interforaminală, necesită procedee chirurgicale ce urmăresc optimizarea creștelor alveolare. Pentru inserția unui implant, patul osos trebuie să măsoare vertical minimum 8-10 mm și aproximativ 5,4 mm în lățime. Densitatea osoasă trebuie, de asemenea, determinată. Procesul de atrofie este mai accentuat pe versantul vestibular, cu diminuarea progresivă a dimensiunii transversale.

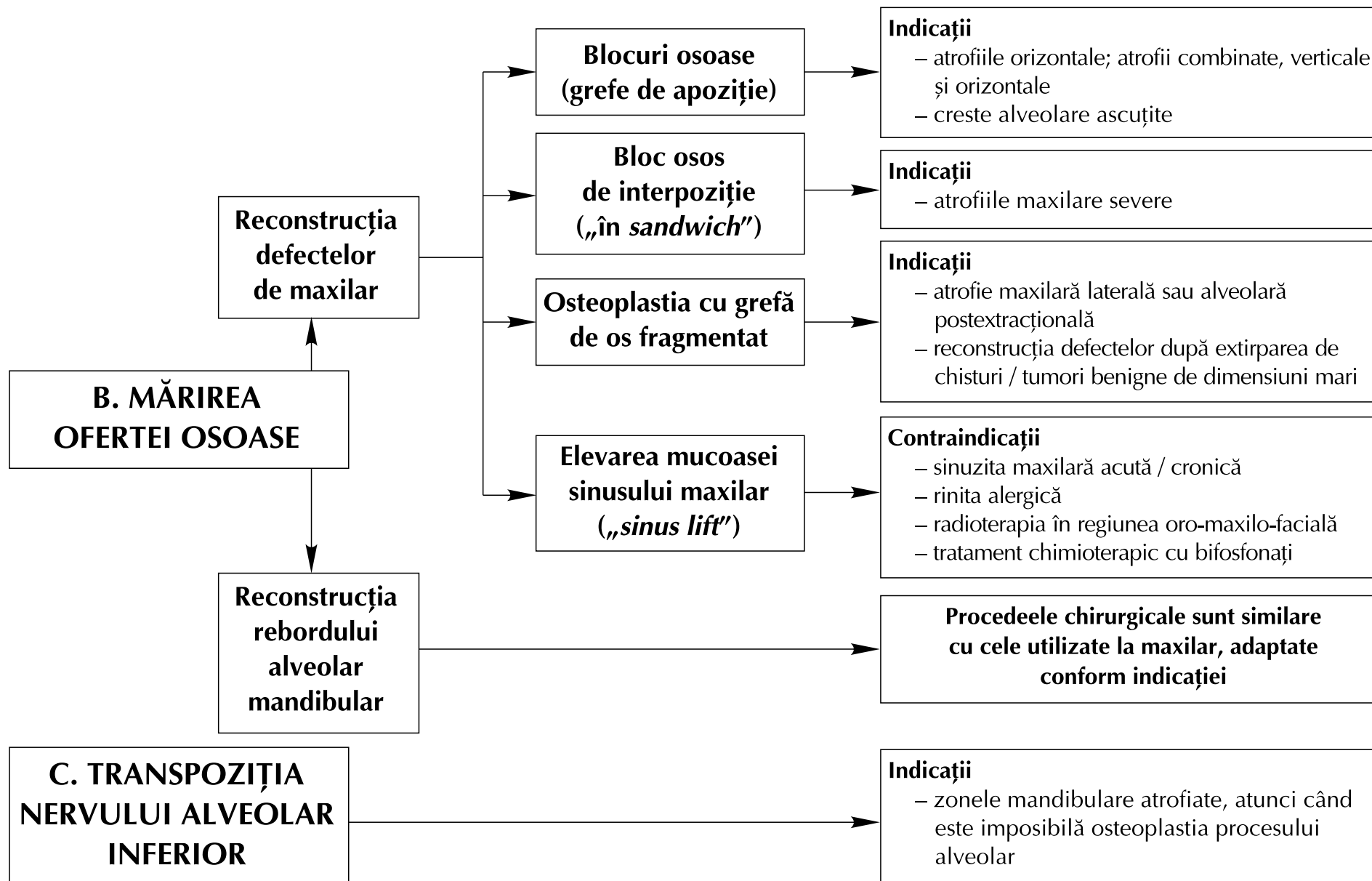
Atrofia osoasă în zonele posterioare ale mandibulei

Implică resorbția osoasă până în apropierea canalului mandibular și, implicit, riscul lezării nervului în momentul aplicării implanturilor.

Atunci când este imposibilă osteoplastia procesului alveolar, pentru că îngustează spațiul protetic, nervul se poate re poziționa lateral. În cazul regiunilor laterale mandibulare, una dintre metodele frecvente de aplicare a implanturilor este lateralizarea de nerv alveolar cu ajutorul osteotoamelor piezoelectrice.

TRATAMENTUL CHIRURGICAL PREPROTETIC AL SUBSTRATULUI OSOS

INFECȚII OSOASE

c. Osteomielita nesupurată cronică

Aspecte clinice: tumefacție extinsă de-a lungul substratului osos, dură la palpare, cu evoluție lent progresivă.

Investigații paraclinice: radiologic – îngroșarea periostului și deformarea corticalei osoase, cu dispariția spațiilor medulare.

Diagnostic diferențial

- osteoperiostita
- tumori benigne / maligne osoase
- osteonecroza post-bifosonați.

Osteonecroza maxilarelor

Etiologie: factori chimici sau fizici la care se supraadaugă infecția:

- agenții chimici: arsenic, fosfor, mercur, bismut și bifosonați, corticosteroizi
- agenții fizici: căldura și radiațiile ionizante folosite în tratamentul tumorilor maligne OMF.

Aspecte clinice: durere iradiată; osteoradionecroza este asociată cu fenomene de radiodermită și radiomucozită. Leziuni ulcerative, extinse la nivelul mucoasei, care lasă un os descoperit, rugos, cenușiu-murdar. Suprainfectarea se manifestă clinic prin febră și trismus moderat.

Investigații paraclinice: imaginea radiologică este necaracteristică.

INFECȚII OSOASE

OSTEOMIELITA CRONICĂ

- corticotomie
- sechestrectomie
- rezeecție osoasă segmentară și refacerea continuității osoase cu placă de reconstrucție
- antibioterapie

OSTEONECROZA POST-RADIOTERAPIE

- drenajul colecțiilor supurate și irigații cu soluții antiseptice
- sechestrectomie
- rezeecție osoasă segmentară și refacerea continuității osoase cu placă de reconstrucție
- antibioterapie

OSTEONECROZA POST-BIFOSFONAȚI

- debridare
- sechestrectomie
- rezeecție osoasă segmentară și refacerea continuității osoase cu placă de reconstrucție
- antibioterapie

CUPRINS

FOREWORD	7
NOTA AUTORILOR	9
ANESTEZIA LOCO-REGIONALĂ	11
EXTRACȚIA DENTARĂ	15
TRATAMENTUL TULBURĂRILOR ASOCIATE ERUPȚIEI / INCLUZIEI DENTARE	37
REZECȚIA APICALĂ	51
TRATAMENTUL CHIRURGICAL PREPROTETIC	57
INFECȚII ORO-MAXILO-FACIALE	67
PATOLOGIA SINUZALĂ DE CAUZĂ DENTARĂ	91
TRAUMATOLOGIE ORO-MAXILO-FACIALĂ	99
TRATAMENTUL CHIRURGICAL AL ANOMALIILOR DENTO-MAXILARE SEVERE	137
TRATAMENTUL AFECȚIUNILOR GLANDELOR SALIVARE	145
CHISTURILE OASELOR MAXILARE	163
TRATAMENTUL CHISTURILOR PĂRȚILOR MOI ORALE ȘI AL CELOR CERVICO-FACIALE	175
TRATAMENTUL TUMORILOR BENIGNE OSOASE	185
I. Tumori odontogene	185
II. Tumori neodontogene	195
TRATAMENTUL TUMORILOR BENIGNE ALE PĂRȚILOR MOI ORALE ȘI CERVICO-FACIALE	205
TUMORI MALIGNNE ORO-MAXILO-FACIALE	219
COMPLICAȚII ȘI SECHELE ALE TRATAMENTULUI RADIO / CHIMIOTERAPEUTIC ÎN SFERA OMF	253
TRATAMENTUL DESPICĂTURILOR LABIO-MAXILO-PALATINE	259
BIBLIOGRAFIE	262